חוץ הוא, ואי נזיר, לחם נזיר בשחיטת איל הוא דקדיש, אמר ליה רבי חייא שבה היה מודד לחביתי כהן גדול רביעית שמן לכל חלה וחלה, קרי עליה מארץ מרחק איש עצתי: חצי לוג. מה היה משמש תיב רבי וקא קשיא ליה חצי לוג למה נמשח אי א) סוטה וכי חולין הוא ב) דצריכי לקדושי, מים קדושים כתיב אי תודה ג) לחמי תודה בשחיטת תודה הוא דקדשי. אמר ליה ר' שמעון ברבי שבו היה מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר אמר לו נר ישראל כך היה. אמר רבי יוחנן אמר רבי נר שכבתה נידשן השמן נידשנה הפתילה, כיצד עושה מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה יתיב רבי נהוראי וקא מיבעיא ליה כשהוא נותן בה שמן: כמדה ראשונה או כמו שחסרה. אמר רבי ירמיה פשיטא דכמדה ראשונה דאי כמה שחסרה מנא ידעינן מאי חסר, וכי תימא דמשער ליה, א"כ שבע מדות נפיש להו מדות טובא קרי עליה והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק איתמר נמי אמר רבי אבהו אמר ר' יוחנן ד) ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רבי חנינא אמר רבי נר שכבתה נידשן השמן נידשנה הפתילה כיצד עושה מטיבה ונותן בה שמן במדה ראשונה ומדליקה. אמר רב הונא בריה דרב יהודה אמר רב ששת נר שבמקדש של פרקים הוה, קסבר כי כתיב ככר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב כיון דמבעיא הטבה אי לאו דפרקים הוי לא הוה ה) מטייבא ליה, מיתיבי כיצד עושה מסלקן ומניחן באהל ומקנחן בספוג ונותן בהן שמן ומדליקן הוא דאמר כי האי תנא דתניא חכמים אומרים לא היו מזיזין אותה ממקומה מכלל דאיבעיא ליה לאחוה מצי מזיז לה אלא אימא לא היתה זזה ממקומה ומאן חכמים ר' אלעזר ו) היא דתניא רבי אלעזר ברבי צדוק אומר ז) כמין טס של זהב היה לה על גבה כשהוא מטיבה דוחקו כלפי פיה כשהוא נותן בה שמן דוחקו כלפי ראשה ובפלוגתא דהני תנאי דתניא מנורה ונרותיה באות מן הככר, ואין מלקחיה ומחתותיה מן הככר, ר' נחמיה אומר מנורה היתה באה מן הככר ולא נרותיה ומלקחיה ומחתותיה באות מן הככר במאי קא מיפלגי בהאי קרא דתניא ככר זהב טהור יעשה אותה למנורה שבאה מן הככר מנין לרבות נרותיה תלמוד לומר את כל הכלים האלה, יכול שאני מרבה אף מלקחיה ומחתותיה תלמוד לומר אותה דברי רבי נחמיה קשיא דרבי נחמיה אדרבי נחמיה תרי תנאי ואליבא דרבי נחמיה ר' יהושע בן קרחה אומר מנורה באה מן הככר ואין מלקחיה ומחתותיה ונרותיה באה מן הככר ואלא מה אני מקיים את כל הכלים האלה ח) שיהו כלים של זהב. זהב, בהדיא כתיב ביה ועשית את נרותיה שבעה והעלה את נרותיה והאיר אל עבר פניה ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור לא נצרכא אלא לפי נרות ס"ד אמינא הואיל ופי נרות אשחורי משחר התורה חסה על ממונן של ישראל וליעבד

ממקום רביעית ולחמי נזיר

תורה אור

ישעיה מו · במדבר ה · תהלים מה · שמות כה · שם כה · שם לז

ושלא בפתח היו · כל מעשיו בשער נקנור ולא בעזרה: ואי בשביל רביעית שמן של נזיר שיתקדש השמן בכלי שרת וע"י השמן שהיה נבלל בלחם יקדש הלחם מתקדש בשביל כך לא היה צריך ללחם נזיר בשחיטת איל מתקדש: רביעית שמן לכל חלה וחלה · היה נותן רביעית משום דהוו שלשה לוגין שהם שנים עשר רביעיות והיינו דאמר במתני' לוג ומחצה בבוקר שהן ששה רביעיות: מארץ מרחק איש עצתי · ר' חייא שלה מבבל בא: חצי לוג · אי נמי לוג של מי סוטה הוא · שהיה משקה אותה בחוץ בשער נקנור ולא היה צריך להכניס המים בעזרה ולקדשם בכלי: אי למדוד בו חצי לוג שמן לתודה · כדי שיתקדש השמן ויתקדשו החלות אגב השמן לכך לא צריך דלחמי תודה וכו': נר ישראל כך היה · שקלסו שיפה השיבו: נר שכבתה · באמצע הלילה או קודם אור היום: נידשן השמן נידשנה הפתילה · כלומר נדשן השמן לאו דווקא אלא הכי קאמר כיון שהפתילה שכבתה אין לה תקנה שהרי היא כדשן כך השמן שנשאר בנר הרי הוא כדשן ואין לו תקנה הואיל ונדשנה הפתילה נדשן השמן: כיצד הוא עושה מטיבה · שמשליך כל מה שנשאר לחוץ ונותן בה שמן ופתילה אחרת ומדליקה: כמדה ראשונה · חצי לוג כמו שנתן מתחלה או כמה שחסרה במה שזורק לחוץ: נפישי להו מדות טובא · לשער כמה חסר * הא לא ודאי אלא כמדה ראשונה היה נותן בה ולמחר כשמכבה המזרחית מכבה נמי זו: והדרך צלח רכב על דבר אמת · כלומר הלכה הוא שהשבתי דבר אמת הוא: נר של מקדש · נרות הקבועים במנורה שמדליק בהן שקורין קרוסולי"ש: של פרקים היה ט] *של חוליות לא שהיה יכול ליטלן אלא מן המנורה עצמה היו הנרות כדכתיב מקשה אלא היינו של פרקים שהיו י] קנים שבהם הנרות קבועים דקים הרבה והיה יכול לכופפן ולהטותן למטה בשעת הטבה ולהשליך הדשן חוץ ולזוקפה בשעת הדלקה · ע"א של פרקים שהנרות היו קבועות במנורה אבל היה כסוי שלהן כסוי מלמעלה כמין טס שהיה יכול ליטלו כל שעה שירצה *והיינו של פרקים אמנורה ואנרות כתיב (שם) נרותיה קרי למקום הנחת השמן וזהו ודאי הוה מקשה וכיון דבעינן הטבה אי לא דהוי הכיסוי של פרקים שיכול לסלקו לא יא] מתייבנא והיינו חכמים וכדמתרץ לה לקמן וכן עולה · ר"ש: קסבר כי כתיב ככר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב · שהמנורה והנרות היו מחתיכה אחת וכיון דבעי הטבה אי לאו דשל פרקים היתה שהיה יכול לכופפה ולנגוע ולזוקפה ולשפוך את הדשן לא הוה מתייבא: מסלקן · יב] הנרות בשעת הטבה מן המנורה ומניחן באהל אלמא דלא היתה מקשה אלא של פרקים ממש (א) היתה: רב הונא דאמר כי האי תנא חכמים אומרים לא היו מזיזין אותה לנר מן המנורה · דמחוברים היו במנורה: מצי לאחוזה · א"כ לא הוה ליה מקשה: לא היתה הנר זזה ממקומה · דמקשה היתה: טס של זהב *שיהא על גבה · על כל נר ונר כעין כסוי כאותן שעושין מלבנים ובהאי טס לא מגיד כלום אלא כמין כסוי הוא שמכסה את הנר מקום שהפתילה דולקת: דוחקו · לטס שעל גבי הנר כלפי פיה יג] *ודולפת השמן לחוץ וכשהוא נותן בה השמן ורוצה לזוקפה דוחק לטס שעל גבי הנר כלפי ראשה וזוקפה אבל לא היה מזיזה ממקומה: נרותיה באות מן הככר · שאף הן מקשה והיינו כרב ששת דאמר ככר ומקשה אמנורה ואנרותיה כתיב ר' נחמיה אומר אין נרותיה באות מן הככר אלא שהיו מחוברין במנורה והיינו כי האי תנא דאמר מסלקן ומניחן: תלמוד לומר אותה · דמנורה ונרותיה דכולה חדא היא יד] באות מן הככר ולא מלקחיה ותנא קמא דפליג עליה דרבי נחמיה דריש לקרא הכי ככר זהב טהור יעשה אותה למדנו למנורה וכו' יכול שאני מרבה אף נרותיה ומלקחיה וכו' תלמוד לומר אותה ולא נרותיה כדדריש ליה רבי יהושע בן קרחה לקמן: קשיא דרבי נחמיה טו] אדרבי נחמיה · דלעיל אמר ואין נרותיה באות מן הככר והכא אמר לרבות נרותיה: לפי נרות · במקום שהפתילה דולקת: *וליעבד והב כל דהו · לאותם פי נרות ולא ניבעו זהב טהור קא משמע לן דצריך זהב טהור:

מח"ע

אי לסוטה חולין הוא · בתמיה וכי חולין הוו המים שיהא צריך לקדשן והא מים קדושים כתיב (במדבר ה) ואמרינן בספרי אין קדושים אלא שנתקדשו בכיור אלמא כבר קדשו להו וא"ת והא פרישית בפ"ק (לעיל ח:) דלאחר שנתקדשו בכלי שרת לא מקדשינהו בכלי חול משום דמיגניא מילתא וי"ל דהני מילי בדבר הקרב למזבח: **נר** ישראל כך היה · כאן ובפ' שני דערכין (דף י.) קרי ליה נר ישראל גבי מעשה ועשה רבי תשעה חסירין ונראה חודש בזמנו ומפרש הערוך רבינו חייא משום דאיירי במידי דאורה כגון הכא בנרות והתם בלבנה: **נר** של מקדש של פרקים הוה · ולא של חוליות שיוכל לסלקה והא דאמרינן בפרק במה מדליקין (שבת דף כב:) והא הכא כיון דקביעי נרות לא סגי דלא משקל ואדלוקי היינו כמ"ד של פרקים: **מכלל** דאי בעי לאחוזי מצי מזיז לה · וכי תימא אין הכי נמי דשל חוליות היה א"כ טוב היה שיסלק לגמרי כדי שיקנח יפה:

רש"י כת"י

חוץ הוא · מחוץ למחנה היו משקין את הסוטה ולמה לה לקדושי: ואי נזיר · שמקדש רביעית ללחמי נזיר: לחם בשחיטת איל הוא דקדיש · ולא בשמן כדאמרי' בפ' התודה למה ליה למשחן כלי שרת הא נאמר אפילו [לא קדוש] הוא עד שחיטת האיל: רביעית שמן לכל חלה וחלה · דשש חלות היו בבוקר ולוג ומחצה שמן היינו רביעית לכל חלה: מארץ מרחק · ר' חייא עלה מבבל כדאיתא בפ"ק דסוכה: חצי לוג למה נמשח אי למאי לוג מים דסוטה חולין הוא · בתמיה וכי חולין הם המים שיהא צריך לקדשן: והא מים קדושים כתיב · דאמרינן בספרי אין מים קדושים אלא שנתקדשו בכיור אלמא כבר קדשו להו: ס"א חצי לוג למה נמשח אי סוטה חולין הוא מים קדושים כתיב אי תודה כו': מדשן השמן · כלומר כשמלא [השמן] מדשן שהפתילה אינו יכול להדליק עד שמדשנו: כמדה ראשונה · חצי לוג: או כמה שחסרה · כלומר אותה מדה שהשליך לחוץ: דמספקא ליה · קודם שהשליכה ישנו במדה אחת: ע"ל כי' וצלח' והדרך כלומר מסודר אתה דהכי דרשינן במסכת [שבת ס"ג ע"א] והדרך צלח רכב אלו שני תלמידי חכמים שמסדרין זה את זה בהלכה: על דבר אמת · מיפה (נפרסגי) [שמנכסי]: נר של מקדש · נרות של מנורה שבהן שמנין את השמן והפתילה: של פרקים · של חוליות, לא של חוליות ממש שיוכל לפרקן ולסלקן מן המנורה אלא שיכול לכופפה לנטעה ולזוקפה במקומה ובהא פליגי: קסבר כי כתיב ככר ומקשה · דמשמע מקשה אותה יעשה הכל: אמנורה ונרותיה · הנרות הם מחוברים בה תלויה מניבה עצמה ואין יכול לסלקן בשעת הטבה לנגוף את הדשן ואי לאו דמפרקא הוו מיזל לכופפה לא היה מתקיימא יפה: מסלקן · לנרות מן המנורה: ומניחן באהל במקדש: ומקנחן בספוג כו' אלמא מקשה לאו אנרות קאי דלאין באות מאותה מניבה ויכול לסלקן: מאי מזיז לה · בתמיה ואי הוה מאי מזיז לה אמאי לא הוה מזיז לה לקנחה יפה יפה: אלא אימא לא שיהא זזה שאין יכול לסלקה: על גבה · [על כל] נר לנכחו והנר שיהא ארוכה כמין ספינה קטנה: כשהוא מטיבה · לנר דוחק לטס כלפי פיה והנר מתגלה וטופפה הנר למטה: וכשהוא נותנו שמן נאמר שזוקפה בגולה דוחק את הטס כלפי ראשה שהוא מחובר למנורה והטס היה מעוקב באמצע וגד הנקב שמן את השמן לתוך הנר פיה מקום שהוא הפתילה:

רבינו גרשום

וחלא בחוץ היו א) כל מעשיו בשערי ניקנור ולא בעזרה או לרביעית שמן של נזיר לחם נזיר שנבלל בשמן בשחיטת איל מתקדש הלחם ולא היה צריך לרביעית לקדש השמן: מארץ מרחק שמבבל היה ר' חייא או לחצי לוג של סוטה חוץ הוא · כלומר בחוץ היה משקה אותה בשערי נקנור ולא היה צריך להכניס המים לפנים שיקדשו: ומספקא הוא מילתא לרבנן משום דכתיב מים קדושים: ועוד דתנן (אין) [היו] אומרים הוציאוה שלא תטמא העזרה: אמר לו נר ישראל קלסו בן שיפה אומרת נר שכבתה בחצי הלילה או קודם היום: נדשן השמן נידשנה הפתילה' כלומר כמו שהפתילה שכבתה שאין לה תקנה שהרי היא כדשן כך השמן הנשאר בנר הרי הוא כדשן ואין לו תקנה: כיצד עושה מטיבה ומשליך כל מה שבנר לחוץ ונותן בה שמן אחר ומדליקה: במדה הראשונה חצי לוג או כמה שחסרה כאותו שזורק לחוץ: קרי עליה והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק כלומר שמדקדק ומפלפלו הורה יפה: נר שבמקדש · נרות של מנורה של פרקים הוו לא של פרקים ממש מן אברים ולא מן המנורה עצמה היו הנרות כדכתיב מקשה אלא היינו של פרקים שהיו דקים הרבה והיה יכול להטותן לטפוח בשעת הטבה ולזוקפן בשעת הדלקה: כיצד עושה מסלק הנרות מן המנורה אלמא שלא היו מקשה · רב הונא דאמר כי האי תנא חכמים אומרים לא היו מזיזין אותה לנר ממקומה שלא היתה נוטל ממקומה שהיתה מקשה כמין טס של זהב יש לה על גבה של כל נר ונר שבו היה (מתן) [כופפה] בשעת הטבה וזוקפה בשעת הדלקה מלקחיה בהן מוציאין את הפתילות' ומחתותיה משימין בהן אש ומשליכין בהן מה שמטיבין מן הנרות: ת"ל אותה דברי ר' נחמיה כלומר אותה ונרותיה דכולה חדא היא דנר היינו מנורה ולא מלקחיה והיה דאמר אותה

(א) וכ"כ ברש"י אבל כרבר מתמיה דקסבר מצורע כדם שלמה היה מחוץ למחנה וכדכתיב בהדיא בקרא וכ"ה בלשון ברש"י בכ"י כאן והכי רבינו ורש"י ז"ל שלפנינו נ"ב.

שיטה מקובצת

א] אי דסוטה וכי חולין. ס"א [אי דסוטה] חוץ הוא: ב] תיבות דצריכי לקדושי נמחק: ג] רבי חייא: ד] תיבות אמר רבי אבא נמחק: ה] מתמייבא ליה: ו] אלעזר בר צדוק הוא: ז] כמין טס של זהב כו' פי' לכסותה שלא יפול בה עפר כלפי פיה מקום מוצא הפתילה (ואין רוצה להוציא הדשן הדקפיה) שצריך שיהא נקב שם ליתן הפתילה · גליון: ח] הואיל שיהו כולם של זהב: ט] לא של חוליות ממש שלא היה יכול: י] שהיו הקנים: יא] לא מתמייבא את ג' נמחק: יב] מסלקן את הנרות: יג] פיה ודוקא: יד] היא הנר היינו מנורה: טו] נחמיה אדרבי נחמיה:

עיין לקמן

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מסלקן כו' היתה הס"ד ואח"כ מ"ה סוף רב הונא.

פו א מיי' פ"ג מהלכות תמידין הלכה ג ופ"ח מהל' כלי המקדש הל' יב:

[ד"ה וכ"מ]

ז ב מיי' פ"ג מהלכות תמידין הלכה יב:

יא ג מיי' פ"ג מהלכות כלי המקדש הלכה יז ופ"ג מהלכות תמידין ומוספין הלכה יא:

יב ד ה מיי' פ"ג מהלכות תמידין ומוספין הלכה יב:

יג ו מיי' פ"ג מהלכות בית הבחירה הלכה ה:

[לעיל פח. וש"נ]

נ"ל ואי בשביל רביעית כו' נ"ק

נ"ל רבי חייא נ"ק

[ברכות כח: ערכין י. ושם פרש"י נר ישראל שלשה אלה שיר מבחמים]

נ"ל ודאי לא אלא נ"ק

נ"ל של חוליות לא שהיה יכול כו' נ"ק

נ"ל וסיים של פרקים הס"ד נ"ק

דיבור זה קאי לפי' השני של רש"י נ"ק

נ"ל בגוות

[לעיל פח. וש"נ]

נ"ל שיהא על כל נר ונר כו' נ"ק

נ"ל דוחקו נ"ק

מבנר
שבחוא לא
יסתר
העלאות

* לא אלו חלות הנזאמם
בלוג ומאמצי (9/4)

נושא
נר שבכתה באמצע הלילה
מטיבים אותו וחוזרים
ומדליקין אותו – כמה שמן
שמים לו
א- כמדה ראשונה
ב- או כמה שנשאר
לדלוק

נושא
נר שבמקדש של פרקים
היה – מחלוקת תנאים
אם הנרות היו חלק
מהמנורה
או היו מפורקות
לסלקן ממש